

kutert viktige skogpolitiske spørsmål. Det siste møte hvor også Norge var representert, ble holdt i mai 1961. Under denne kommisjonen er det en egen arbeidsgruppe for skogkultur og skogreising hvor også Norge deltar aktivt.

Det er dessuten et nøye samarbeide mellom FAO og tømmerkomitéen i Den økonomiske kommisjon for Europa (ECE). Disse to organer har i fellesskap nedsatt flere komitéer og arbeidsgrupper. Den viktigste av disse er Felleskomitéen for driftsteknikk i skogbruket og yrkesopplæring av skogsarbeidere. Denne komitéen har foretatt et meget omfattende og verdifullt arbeid innen sitt område.

FAO og ECE utarbeidet i 1953 i fellesskap en prognose over utviklingen i forbruket av skogsprodukter fram til 1960, og for tiden er det under arbeide en lignende prognose som skal gjelde inntil 1975.

Som det fremgår av ovenstående er FAO's arbeide på skogbrukets område meget omfattende og det er allerede ytet et stort bidrag til fremme av skogsaken i hele verden. Arbeidet er etter hvert kommet inn i faste og sikre former, og det er grunn til å vente resultater av denne virksomheten også i fremtiden.

(LOT)

Brenntorvproduksjonen i 1961.

Av direktør Aasulv Løddesøl.

Den årlige oversikt over størrelsen av brenntorvproduksjonen bygger også i 1961 på oppgaver som er innhentet gjennom fylkenes og/eller herredenes forsyningsnemnder. Dette gjelder for alle fylker hvor det foregår produksjon av torvbrensel, unntagen for Finnmark. Her er det fylkets torvmester, herr *Aksel Stock*, som har tatt seg av innsamlingen av produksjonsoppgavene med assistanse av fylkets 52 torvtilsynsmenn.

Den samlede produksjon av torvbrensel i 1961 utgjør ifølge de innkomne oppgaver ca. 545 200 m³. Dette er en tilbakegang fra forrige år på 9.4 % hele landet sett under ett.

Hele brenntorvproduksjonen består i år — i likhet med ifjor — av *stikktorv*, idet det heller ikke da ble produsert maskinelt fremstilt torvbrensel, altså *maskintorv* og/eller *torvbriketter*. Dette forteller samtidig at det for tiden ikke foregår noen omsetning av torvbrensel, da stikktorv vanligvis bare produseres til dekning av produsentenes eget brenselbehov.

Som i tidligere år, når det ikke er brenselskriser, er det i kystfylkene fra Vest-Agder i sør til og med Finnmark i nord at det stikkes torv til brensel. Dette foregår fortrinnsvis i de ytre bygder hvor det er lite eller ingen skog, men hvor det fremdeles finnes torvmyrer som inneholder torv der egner seg til brensel. Kort fortalt vil det si at det organiske materiale — overveiende planterester

— som torven er dannet av, er så sterkt omdannet at torvmassen har fått en såpeliknende konsistens, og hvor få planterester er synlige for det blotte øye. Slik torv vil ved pressing i hånden ikke avgi vann, mens derimot mesteparten av den glatte, grønnsåpeaktige massen vil presses ut mellom fingrene. Når slik torv tørker vil den skrumpe sterkt sammen og bli hård — nesten som kull — og ha stor sammenholdsevne. Dette siste avhenger for øvrig sterkt av hvor meget aske torven inneholder. Såkalt «god brenntorv» bør helst ikke inneholde over 5 % aske, og vanninnholdet i bruksvaren bør ikke være høyere enn 25—30 %. Slik torv har i middeltall en brennverdi av ca. 3 500 kalorier pr. kg. Dette tilsvarer noenlunde brennverdien i tørr skogsved, og halvparten av brennverdien i gode kull eller sinders.

Vi skal så gi en kort oversikt over størrelsen av brenntorvproduksjonen i de fylker hvor det har vært produsert brenntorv i 1961 (kfr. tabell 1).

Tabell 1. Fylkesvise oppgaver over brenntorvproduksjonen i 1961.

Fylke	Beregnet «normal» brenntorvproduksjon før siste krig		Brenntorv- produksjon i 1960	Brenntorvproduksjon i 1961	
	I alt m ³	Herav maskintorv m ³	I alt m ³	I alt m ³	I forhold til fjorårets pro- duksjon m ³
1	2	3	4	5	6
Østfold	—	—	—	—	—
Akershus	—	—	—	—	—
Hedmark	18 000	18 000	—	—	—
Oppland	1 500	1 200	—	—	—
Buskerud	500	400	—	—	—
Vestfold	—	—	—	—	—
Telemark	—	—	—	—	—
Aust-Agder	—	—	—	—	—
Vest-Agder	2 000	—	200	200	—
Rogaland	150 000	1 000	15 000	11 400	÷ 3 600
Hordaland	130 000	—	9 100	7 900	÷ 1 200
Sogn og Fjordane	50 000	—	200	200	—
Møre og Romsdal	165 000	—	34 650	33 000	÷ 1 650
Sør-Trøndelag ...	245 000	—	159 250	147 000	÷ 12 250
Nord-Trøndelag .	55 000	—	25 300	24 200	÷ 1 100
Nordland	380 000	—	237 500	228 000	÷ 9 500
Troms	167 000	—	83 500	62 600	÷ 20 900
Finnmark	97 700	—	36 800	30 700	÷ 6 100
I alt for riket. ...	1 461 700	20 600	601 500	545 200	÷ 56 300

Vest-Agder fylke: Brenntorvproduksjonen i 1961 i dette fylke er tilnærmet av samme størrelse som det foregående år, nemlig ca. 200 m³. Det er bare i to herreder at det fremdeles stikkes torv til brensel her.

Rogaland fylke: Her er det i inneværende år produsert ca. 11.400 m³ brenntorv, det er en tilbakegang på ca. 3 600 m³ fra 1960. Ifølge de innkomne oppgaver er det produsert torv i 10 av fylkets herreder, det samme antall herreder som ifjor. Det er øket bruk av elektrisk kraft både til koking og oppvarming som er den viktigste årsaken til at brenntorvproduksjonen er gått tilbake, men også mangel på arbeidskraft, og likeså det faktum at torvmyrene minker sterkt, nevnes som viktige årsaker.

Hordaland fylke: I år er det produsert ca. 7.900 m³ brenntorv her, det er ca. 1 200 m³ mindre enn i 1960. Oppgaven gjelder 13 herreder, samme antall som forrige produksjonsår. Øket elektrisitetsforsyning og mindre folkehjelp nevnes som de viktigste årsaker for tilbakegangen. Hensynet til å bevare jorsmonnet mot «jordøydning», nevnes også som en medvirkende årsak.

Sogn og Fjordane fylke: For tiden produseres det ubetydelige mengder av brenntorv her, nemlig bare ca. 200 m³, dvs. et liknende kvantum som foregående år, ifølge oppgaven fra fylkesforsyningnemnda. Det er fremfor alt god tilgang på elektrisk kraft som er hovedårsaken til denne utviklingen.

Møre og Romsdal fylke: Oppgavene for 1961 lyder på en samlet brenntorvproduksjon stor ca. 33 000 m³, som er ca. 1 650 m³ mindre enn i 1960. Det har vært produsert brenntorv i de samme herreder som ifjor, i alt 18, vel å merke når vi regner tre Smølaherreder, slik som det var før, men som nå er slått sammen til et herred. Etter herredssammenslutningen blir følgende antallet av brenntorvproduserende herreder 16 i dette fylket. Når det gjelder årsakene for tilbakegangen, anføres øket bruk av elektrisk kraft og god tilgang på annet fast brensel, bjørkeved og kull. Også dårlige tørkeforhold har spilt en viss rolle for tilbakegangen i dette fylket.

Sør-Trøndelag fylke: Årets brenntorvproduksjon utgjør ca. 147 000 m³, hvilket er ca. 12 250 m³ mindre enn fjorårets produksjon. M.a.o. holder brenntorvproduksjonen seg i dette fylke fremdeles på et relativt høyt nivå sammenliknet med såkalt «normal» produksjon før siste krig. Tørkeforholdene har ikke vært av de beste for produksjon av brenntorv i år i dette fylke, med ustadig vær i den tiden produksjonen foregikk.

Nord-Trøndelag fylke: Samlet produksjon av brenntorv utgjør ca. 24 200 m³ fordelt på fem herreder. Dette betegner en tilbakegang på ca. 1 100 m³ fra i fjor. Værforholdene var mindre gunstige i «torvonna», men ikke verre enn at produksjonen kunne holdes oppe noenlunde på samme nivå som de nærmest foregående år.

Nordland fylke: Også her er brenntorvproduksjonen gått noe til-

bake i 1961 sammenliknet med 1960, nemlig ca. 9 500 m³, men allikevel utgjør årets brenntorvproduksjon ca. 228 000 m³. Det er særlig i de brenntorvproduserende herreder på Helgeland at produksjonen er gått tilbake. Her er torvressursene for øvrig ganske sterkt redusert grunnet sterk beskatning gjennom en meget lang årrekke.

Troms fylke: Samlet brenntorvproduksjon i fylket utgjør ca. 62 600 m³ i 1961, det er ca. 20 900 m³ mindre enn i 1960. Tilbakegangen er m.a.o. både relativt og absolutt atskillig større enn i nabofylket i sør. Noen bestemt årsak til dette oppgis ikke av våre kilder, men mangel på arbeidskraft er sannsynligvis en sterkt medvirkende årsak.

Finnmark fylke: Det er i alt produsert ca. 30 700 m³ brenntorv i 1961 i fylket. I forhold til 1960 er det en tilbakegang stor ca. 6 100 m³. Av den samlede produksjon er ca. 28 700 m³ stukket på statens grunn, og 1 452 familier har sikret seg sitt meste brensel der. Det øvrige, ca. 2 000 m³, er stukket på privat grunn. Torvmesteren opplyser at det var meget regn i sommer i Finnmark, men at det allikevel har lyktes å berge det meste av torva vel i hus.

Som det går fram av tabell 1 har det vært tilbakegang i brenntorvproduksjonen i alle fylker hvor torvbrensel for tiden spiller noen rolle for bygdenes brenselsforsyning. Når det i et fylke som Sogn og Fjordane, hvor det i såkalte «normale» år før siste krig ble produsert ca. 50 000 m³ stikktorv (kfr. tabell 1), nå praktisk talt ikke stikkes torv i det hele tatt, oppgis hovedgrunnen å være at om lag 98 % av befolkningen har fått elektrisk kraft.

På tross av at det fra enkelte fylker er meldt om dårlig vær i produksjonsperioden, er ikke dette den vesentligste årsak til at det er produsert mindre brenntorv i år enn i de nærmest foregående år. Tilbakegangen er mer et uttrykk for *rasjonalisering* både med arbeidskraft og torvressurser. Indirekte fører dette med seg at jordsmonnet blir bevart for senere utnyttelse. Innskrenkningen i torvforbruket er muliggjort ved den fortsatte utbygging av elektrisk kraft i kystbygdene både vest og nord i landet, og ved en gledelig økning av kystbefolkningens levestandard. Når det fra enkelte distrikter fremheves at mangel på arbeidskraft delvis har vært årsak til redusert brenntorvproduksjon, forteller dette at det har vært lett å få arbeid som lønner seg bedre enn å stikke torv. Derved har man fått råd til å bruke den elektriske kraften til oppvarming, eventuelt midler til innkjøp av annet brensel.

Selv om det i 1961 «bare» er produsert 545 000 m³ stikktorv, representerer dette torvkvantum en betydelig mengde kalorier i brennverdi, nemlig — regnet som skogsved — ca. 218 000 favner, eller som kull ca. 68 000 tonn. Det samlede hogstkvantum av «brenneved» for salg i 1961 utgjorde 175 241 favner. M. a. o. tilsvarer den produserte brenntorv et større brenselskvantum enn det produserte salgs-

kvantum av ved. Da skogsved nå betales med kr. 95.— pr. favn, får man en viss idé om verdien av brenntorvproduksjonen hvis torvens kalorimengde skulle ha vært erstattet med f. eks. ved. Beløpet er så stort — nemlig ca. 20 mill. kroner — at det kan virke usannsynlig. Om vi bare regner verdien av torven til kr. 20.— pr. m³ — som noenlunde tilsvarer kullprisen for tiden — blir verdien av brenntorven som er produsert i 1961 ca. 11 mill. kroner.

Til slutt noen betraktninger om produksjon av *innenlandsk brensel* i sin alminnelighet. I høst meldes det om store underskudd av ved i en rekke bygder, og om at det fraktes bjørkeved helt fra Troms fylke til enkelte steder i Sør-Norge. Det har også vært innført — riktignok små kvanta — av ved fra Sverige til bygder på Østlandet. Å finne avsetning selv for godt torvbrensel har derimot ikke vært mulig. Med torvbrensel i denne forbindelse tenker jeg på maskinbehandlet torv, f. eks. *maskintorv* og *torvbriketter*. Innehaverne av noen få maskintorvanlegg — og av en enkelt torvbrikettfabrikk på Østlandet — som mer enn gjerne ville ha gått i gang med produksjon av torvbrensel både i fjor og i år, kunne imidlertid ikke skaffe bindende kontrakter på leveranse av så pass store torvkvanta at de kunne ta risikoen ved å sette produksjon i gang.

Hva angår Myrselskapets stilling til spørsmålet om fortsatt brenntorvdrift, så går vi selvsagt fullt inn for den rasjonalisering av brenntorvproduksjonen som foregår i de skogløse kystbygder, hvor bl. a. urasjonell torvdrift har ødelagt eller forringet jordsmonnet for senere utnyttelse. På den annen side har vi i alle år etter krigen, selv etter at den egentlige «brenselskrisen» var overstått, gått inn for å holde i gang enkelte bedrifter, bl. a. for lettere å kunne utvide produksjonen på kort varsel i tilfelle en ny brenselskrise skulle melde seg. Å ha hatt en «kjerne» av større torvanlegg å bygge ut fra, og torvprodusenter som hadde holdt kontinuiteten i torvdriften ved like, ville vært av stor *beredskapsmessig* betydning. Man bør heller ikke se bort fra at dette å spare landet for import av i hvert fall noe brensel, også har en viss *valutamessig* betydning.

Oslo, den 24. november 1961.

NYE MEDLEMMER I 1961.

Livsvarige:

Bakke, Petter, gårdbruker, Prestfoss (tidl. årsbetalende).
Bodin Kraftverk, Bodø.
Frøystad, Bjarne, statskonsulent, Stavanger.
Heggen, Ole, bonde, Jaren (tidl. årsbetalende).
Lidtveit, Aslak, landbruksdirektør, Oslo.
Nissen, Øivind, professor, Vollebekk.
Paulsbo Torvstrøfabrikk, Berby pr. Halden (tidl. årsbetalende).
Sandbakken, Hans, kjøpmann, Reinsvoll (tidl. årsbetalende).
Skaven-Haug, Sv., overingeniør, Oslo (tidl. årsbetalende).
Tønnesson, Reidar D., konsulent, Norsk Hydro, Oslo.